

Bir Kitap

Kötülük Kavramına Bir Müslüman'ın Bakışı: Said Nursi'de Şer Kavramı

Tubanur Yesilhark Özkan, *A Muslim Response to Evil: Said Nursi on the Theodicy*, 2015, Farnham: Ashgate Publishing, 224 sayfa. Tetkik eden: Hakan Gülerce.

Teodise, genel olarak, şer olgusu ile Allah'ın adaleti arasındaki zahiri çelişkiyi izah etme çalışmalarıdır. Allah neden kötülöklere izin veriyor? Kötülöklere, Allah'ın mutlak iyiliği ve adaletiyle nasıl bağdaşır? Şer nedir ve mevcut mudur? Bunlar gibi temel sorulara birçok filozof ve din bilgini cevap aramıştır. Bu sorulara birçok cevap verilmiş olsa da nihai bir uzlaşa sağlanması mümkün görünmemektedir. Dolayısıyla tartışmalar devam etmektedir ve mesele güncelliğini korumaktadır. Bu temel sorular, her müminin tahkiki imanı elde edebilmesi için yüzleşmesi gereken ve kendi muknî cevaplarını bulması gereken sorulardır. Bu yüzden bu kitabı tetkik etmeyi tercih ettik.

Bu eser, bir doktora çalışmasının ürünü, yani kapsamlı ve titiz bir araştırmanın sonucudur. Batılı filozofların ve Hristiyan ilahiyatçıların yanı sıra, erken dönem İslam düşünürlerinden başlayarak şer meselesi hususunda verilen makul cevapları yeniden gündeme taşıyor ve onlar üzerinden yeni yorumlar geliştiriyor. Kur'an'da geçen şer kavramının semantik analizini yapıyor. Nursi'nin telif ettiği Kur'an tefsiri Risale-i Nur üzerine odaklanarak onun şer meselesi hususundaki ufuk açıcı görüşlerini ele alıyor.

Eserin en temel argümanı şudur ki şer tartışmalarında Kur'an bir referans noktası olmaktan uzaklaştırıldı ve Said Nursi şer meselesi hususunda Kur'an'ı tekrar bir referans noktası haline getirerek çağdaş tartışmalara cevap verecek şekilde Kur'an'ı tefsir etmiştir. Eser, özellikle Batı dünyasında hâkim olan şer anlayışının/tanımının Kur'an ile uyumlu olmadığını iddia ediyor ve öncelikle bunun sorgulanması gerektiğini dile getiriyor. Şer meselesi tartışmalarına müdahil olunacaksa Batı dünyasında hâkim olan ön kabullerin sorgulanması gerektiğine vurgu yapıyor. Yani bir binanın temelleri yanlış atılmışsa o temeller üzerine bina inşa etmeye çalışmak yerine öncelikle temelleri düzeltmek gerektiğini yoksa ortaya düzgün bir bina çıkmayacağını belirtiyor.

İçinde yaşadığımız kültür bir dereceye kadar kısmen iyi kısmen de kötü yönde bizi şekillendirmektedir. Önyargılarımız bizle beraber gelişmektedir. Bunun bilincinde olup yapılabildiği kadarıyla önyargıları bir kenara bırakmaya çalışıp cevap aradığımız her meselede bu hususta Rabbimiz tarafından Kur'an'da bize ne deniliyor diye İlahî kelama muhatap olmak gerekir. Bu eser de ilk bölümde Kur'an'da geçen şerle alakalı kavram ve kelimelerin semantik analizi yoluyla

Kur'anî bir şer tanımına ulaşmaktadır. Hümanistik felsefe geleneğinde şer, doğal ve ahlakî şer olarak ikiye ayrılmaktadır. Bu ayrımın Kur'an ile uyumlu olmadığını dile getirmektedir. Kur'an'a göre doğal şer diye bir şey olamayacağını semantik bir analizle göstermektedir.

Sonraki bölümlerde İslami gelenekteki şer tartışmalarına yer verilmekte ve bu tartışmalar daha çok ikincil kaynaklar üzerinden özetlenmektedir. Said Nursi'nin İslamî gelenekteki yeri ve o gelenekten ne kadar beslendiği gösterilmiştir. Yazara göre; Said Nursi, şer meselesini izah ederken İlahî irade, adalet ve kudreti hesaba katsa da İlahî hikmeti merkeze alarak şer meselesini açıklayan Maturidi geleneği içinde yer almaktadır. İslamî gelenek içinde şerrin ne olduğu yani mevcut olup olmadığı tartışılmamıştır. Şer genellikle yoklukla ilişkilendirilmiştir. Bir şeyin örneğin hayatın yokluğu şer olarak kabul edilmiştir. Bu noktada hümanistik felsefe ölümü şer olarak kabul eder. Ölüm yokluk mudur? Aslında değildir. Sadece hayatın başka bir safhasına geçiştir. Bu açıdan bakıldığında ölüm yokluğa neden olmamaktadır ve dolayısıyla şer olamaz. Hümanistik felsefenin önkabulleri sorgulanmadan meseleye yaklaşıldığı durumlarda çıkmaz yollara girildiği gösterilmektedir. Ahireti yok sayarak onu denkleme dahil etmeden bazı şer gibi görünen durumları izah etmek imkânsızdır. Eserin katkılarından birisi, hümanistik felsefenin şer anlayışı ile Kur'an'ın şer anlayışının farklı olduğunu göstermesidir. Yani, hümanistik felsefenin sorun olarak tanımladığı birtakım sorunların aslında mevcut olmadığını yani sunî olduğunu gösterebilmesidir.

Eser, şer meselesi hususunda Said Nursi'nin özgün ve İslamî gelenekten ödünç aldığı izahlarını ele alan kısımlarla nihayete ermektedir. Yazar, "Kitaplar ve içtihadlar Kur'an'a dürbün olmalı, âyine olmalı; gölge ve vekil olmamalı." diyen Said Nursi'nin sunduğu dürbün yani Risale-i Nur ile Kur'an'a göre şer meselesine bakmayı deneyip ortaya başarılı bir eser çıkarmıştır.